

Olga Molčanova

18. lpp.

Profesionālajiem
grāmatvežiem
jāievēro
ētikas kodekss

Kāpēc svarīgi
noteikt patieso
labuma guvēju

6. lpp.

Kam pieder
DzīB fondi?

10. lpp.

Kā plānots
samazināt IIN
parādnieku
skaitu

22. lpp.

Vai PVN likums
Anglijā ir
vienkāršāks?

14. lpp.

Komandējuma
izdevumu
aktualizācija

40. lpp.

Pienākums
ziņot par visu
aizdomīgo

30. lpp.

Jauns IFAC IESBA Starptautiskais profesionālu grāmatvežu ētikas kodekss 2

Informācijas sagatavošana un uzrādīšana

2018. gada Ētikas kodeksā tika būtiski papildināta sadaļa profesionāliem grāmatvežiem algotā darbā saistībā ar informācijas sagatavošanu un uzrādīšanu.

Sagatavojot finanšu un nefinanšu informāciju (gada un starpperioda finanšu pārskatus, nodokļu deklarācijas, budžetus un prognozes, informāciju iekšējiem un ārējiem revidentiem, riska analīzi), profesionāli grāmatveži algotā darbā var izjust ar personiskām interesēm vai ietekmēšanu saistītus apdraudējumus godprātības, objektivitātes vai profesionālās kompetences un pienācīgas rūpības pamatprincipu ievērošanai. Piemēram, profesionāls grāmatvedis var izjust spiedienu sniegt maldinošu informāciju vai izmantot nereālu aplēsi, lai izvairītos no līgumsaistību pārkāpuma.

Ētikas kodekss aizliedz profesionālam grāmatvedim izmantot rīcības brīvību, lietojot profesionālu spriedumu ar nolūku maldināt vai ietekmēt līgumiskus vai regulatīvus rezultātus, piemēram:

- nosakot aplēses, lai sagrozītu peļņu vai zaudējumus (piemēram, ilgtermiņa ieguldījumu lietderīgās lietošanas laiku vai patiesās vērtības aplēses);
- grāmatvedības politikas vai metodes izvēle vai maiņa starp divām vai vairākām alternatīvām, kas atļautas saskaņā ar piemērojamo finanšu pārskatu sniegšanas bāzi, lai sagrozītu peļņu vai zaudējumus;
- darījumu laika noteikšana, piemēram, aktīva pārdošanas laika noteikšana.

Ja profesionāls grāmatvedis zina vai tam ir pamats uzskatīt, ka informācija, ar kuru grāmatvedis ir saistīts, ir maldinoša, grāmatvedis veic atbilstošus pasākumus, lai atrisinātu šo jautājumu, piemēram:

- apspriest savas bažas ar priekš-

nieku vai cita atbilstoša līmeņa vadību un pieprasīt, lai šīs personas rīkotos, lai atrisinātu šo jautājumu, piemēram, labojot informāciju vai informējot lietotājus par izlaboto informāciju, ja tā jau tika izpausta paredzētajiem lietotājiem;

- apsvērt darba devēja organizācijas politikas un procedūras (piemēram, ētikas vai ziņošanas politiku) par to, kā risināt šādus jautājumus iekšēji.

Ja profesionāls grāmatvedis uzskata, ka darba devējs nav veicis atbilstošus pasākumus, un grāmatvedim joprojām ir iemesls uzskatīt, ka informācija ir maldinoša, sekojošās turpmākas darbības varētu būt piemērotas ar nosacījumu, ka grāmatvedis joprojām ievēro konfidencialitātes principu:

- konsultācijas ar:
  - attiecīgo profesionālo organizāciju;
  - darba devēja iekšējo vai ārējo revidentu;
  - juristu;
- noteikt, vai pastāv kādas prasības, lai paziņotu:
  - trešajām personām, tostarp informācijas lietotājiem;
  - regulatīvajām un uzraudzības iestādēm.

Ja pēc visu iespējamo darbību veikšanas profesionāls grāmatvedis konstatē, ka nav veiktas atbilstošas darbības un ir pamats uzskatīt, ka informācija joprojām ir maldinoša, grāmatvedim jāatsakās būt saistītam ar šo informāciju. Šādos apstākļos profesionālam grāmatvedim var būt lietderīgi atkāpties no darba devēja organizācijas.

Ja apdraudējumi ētikas pamatprincipu atbilstībai, kas saistīti ar informācijas sagatavošanu vai uzrādīšanu, rodas spiediena dēļ, profesionālam grāmatvedim jāpiemēro sadaļā «Spiediens pārkāpt pamatprincipus» noteiktās prasības un piemērojamos materiālus.

Spiediens pārkāpt pamatprincipus

Ši ir jauna sadaļa Ētikas kodeksa 2018. gada redakcijā. Profesionālam grāmatvedim algotā darbā:

- nav jāpieļauj, ka citu personu izdarīta spiediena rezultātā tiek pārkāpti pamatprincipi;
- nav jāizdara spiediens uz citām personām, kura rezultātā šīs personas pārkāptu pamatprincipus.

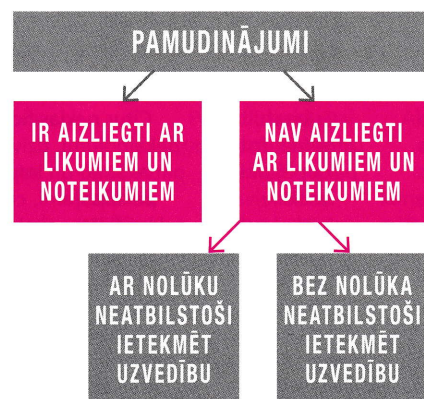
Pamudinājumu piedāvāšana un pieņemšana

Pamudinājumi ir objekti, situācijas vai darbība, ko izmanto kā līdzekli, lai ietekmētu citas personas uzvedību, bet ne vienmēr ar nodomu nepareizi ietekmēt šīs personas uzvedību.

Pamudinājums var būt:

- dāvanas;
- viesmīlība;
- izklaide;
- ziedojumi politiskajām partijām vai labdarībai;
- apelēšana pie draudzības un lojalitātes;
- nodarbinātība vai citas komerciālas iespējas;
- labvēlīga izturēšanās vai privilēģijas.

2018. gada Ētikas kodekss atšķir šādus pamudinājumus:

Andrejs Ponomarjovs, Dr.oec.,
Latvijas Republikas Grāmatvežu
asociācijas prezidents

Olga Molčanova, ACCA,
SIA *Nexia Audit Advice* sadarbības
programmu koordinējošā partnere,
Latvijas Republikas Grāmatvežu
asociācijas valdes locekle,
Starptautiskā sekretariāta vadītāja,
LRGA sertificēta profesionāla
grāmatvede

Ētikas kodekss sniedz piemērus šādiem spiedieniem:

Spiediens	Piemēri
Spiediens, kas saistīts ar interešu konfliktu	<ul style="list-style-type: none"> profesionāla grāmatveža ģimenes locekļa spiediens, lai grāmatveža darba devēja organizācija izvēlētos tieši viņu kā piegādātāju nekā citu potenciālo piegādātāju
Spiediens, lai ietekmētu informācijas sagatavošanu vai uzrādīšanu	<ul style="list-style-type: none"> spiediens ziņot par maldinošiem finanšu rezultātiem, lai apmierinātu ieguldītāju vai aizdevēju cerības; ievēlēto amatpersonu spiediens uz valsts sektora grāmatvežiem, lai kļūdaini atspoguļotu programmas vai projektus vēlētajiem; kolēģu spiediens, lai nepareizi atspoguļotu ienākumus, izdevumus vai atdeves likmes, lai pieņemtu lēmumu par kapitāla projektiem un iegādēm; augstāko vadītāju spiediens apstiprināt vai apstrādāt izdevumus, kas nav likumīgi biznesa izdevumi
Spiediens rīkoties bez pietiekamas pieredzes vai pienācīgas rūpības	<ul style="list-style-type: none"> augstāko vadītāju spiediens, lai neatbilstoši samazinātu veikto darbu apjomu; augstāko vadītāju spiediens, lai veiktu uzdevumu bez pietiekamām iemaņām vai apmācības, vai arī nereālajos termiņos
Spiediens, kas saistīts ar finanšu interesēm	<ul style="list-style-type: none"> priekšnieku, kolēģu vai citu personu spiediens, piemēram, to personu, kas varētu gūt labumu no līdzdalības kompensācijā vai veicināšanas pasākumos, lai manipulētu ar darbības rādītājiem
Spiediens, kas saistīts ar pamudinājumiem	<ul style="list-style-type: none"> citu personu spiediens (gan darba devēja organizācijas iekšējās, gan ārējās personas), lai piedāvātu pamudinājumus, lai neatbilstoši ietekmētu personas vai organizācijas spriedumu vai lēmumu pieņemšanas procesu; kolēģu spiediens pieņemt kukuļus vai citus pamudinājumus, piemēram, pieņemt nepiemērotas dāvanas vai izklaides no potenciālajiem piegādātājiem solīšanas procesā
Spiediens, kas saistīts ar normatīvo aktu neievērošanu	<ul style="list-style-type: none"> spiediens strukturēt darījumu, lai izvairītos no nodokļiem

Rīcība uz pamudinājumu:

Pamudinājumi

Rīcība

1. Ir aizliegti ar likumiem un noteikumiem

Daudzās jurisdikcijās pastāv likumi un noteikumi, piemēram, tie, kas saistīti ar kukuļošanu un korupciju, kas aizliedz piedāvāt vai pieņemt pamudinājumus noteiktos apstākļos

■ profesionālam grāmatvedim jāiegūst izpratne par attiecīgajiem normatīvajiem aktiem un tie jāievēro, kad grāmatvedis saskaras ar šādiem apstākļiem

2. Nav aizliegti ar likumiem un noteikumiem

Pamudinājumu piedāvājums vai pieņemšana, kas nav aizliegta ar likumiem un noteikumiem, joprojām var radīt apdraudējumus pamatprincipu ievērošanai

■ profesionālam grāmatvedim ir aizliegts piedāvāt vai pieņemt, vai iedrošināt citus piedāvāt vai pieņemt jebkādu pamudinājumu, kas ir veikti ar nolūku neatbilstoši ietekmēt saņēmēja uzvedību vai citas personas

Pamudinājumi ar nolūku neatbilstoši ietekmēt uzvedību

Profesionālam grāmatvedim jāpielieto profesionāls spriedums, lai noteiktu, vai pastāv nolūks neatbilstoši ietekmēt uzvedību. Ētikas kodekss sniedz dažus faktorus, kurus profesionāls grāmatvedis var ņemt vērā:

- pamudinājuma veids, biežums, vērtība un kumulatīvs efekts;
- laiks, kad pamudinājums tiek piedāvāts attiecībā pret jebkuru darbību vai lēmumu, ko tas varētu ietekmēt;
- vai pamudinājums ir parasta vai kultūras prakse šādos apstākļos, piemēram, piedāvājot dāvanu reliģisku svētku vai kāzu laikā;
- vai pamudinājums ir profesionālās darbības papildelements, piemēram, piedāvājot vai pieņemot pusdienas saistībā ar biznesa tikšanos;
- vai piedāvātais pamudinājums attiecas tikai uz atsevišķu saņēmēju vai pieejams plašākai grupai;
- personu amati, kas piedāvā vai kam tiek piedāvāts pamudinājums;

- vai profesionāla grāmatvedis zina vai tam ir pamats uzskatīt, ka pamudinājuma akceptēšana pārkāpj darījuma partnera organizācijas politiku un procedūras;
- pārredzamības pakāpe, ar kādu tiek piedāvāts pamudinājums;
- vai saņēmējs bija pieprasījis pamudinājumu;
- zināma piedāvātāja iepriekšēja uzvedība vai reputācija.

Darbību piemēri, kas varētu būt drošības pasākumi šādu apdraudējumu novēršanai, ir šādi:

- informēt augstāko vadību vai personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, par pamudinājumu;
- darījumu attiecību ar piedāvātāju / klientu grozīšana vai izbeigšana.

Pamudinājumi bez nolūka neatbilstoši ietekmēt uzvedību

Ētikas kodekss nosaka, ka, ja šāds pamudinājums ir nenozīmīgs un nav konsekvents, radītie apdraudējumi būs pieņemamā līmenī. Tomēr var būt apstākļi, kuros šāda pamudinājuma piedāvāšana vai pieņemšana var radīt apdraudējumus pat tad, ja profesionāls grāmatvedis ir secinājis, ka nav faktiskā vai uztverta nodoma neatbilstoši ietekmēt uzvedību:

- apdraudējums, kas saistīts ar personiskām interesēm:
    - profesionālam grāmatvedim algotā darbā piedāvā nepilna laika darbu pie piegādātāja;
    - profesionālam grāmatvedim publiskā praksē, kas sniedz finanšu pakalpojumus klientam, piedāvā viesmīlību no klienta potenciālā pircēja;
  - apdraudējums, kas saistīts ar familiaritāti — profesionāls grāmatvedis regulāri ņem līdzi klientu / potenciālo klientu vai piegādātāju sporta pasākumos;
  - apdraudējums, kas saistīts ar ietekmēšanu — profesionāls grāmatvedis pieņem viesmīlību, kuras būtību var uzskatīt par nepiemērotu, ja to publiskotu.
- Darbību piemēri, kas varētu novērst apdraudējumus, kas radušies, piedāvājot vai pieņemot šādu pamudinājumu, ir šādi:

- atteikties no pamudinājuma vai to nepiedāvāt;
- profesionālam grāmatvedim algotā darbā — atbildības nodošana par jebkuru ar uzņēmējdarbību saistītu lēmumu citai personai, kura nebūtu nepareizi ietekmēta lēmuma pieņemšanā;

- profesionālam grāmatvedim publiskā praksē — atbildības nodošana par jebkuru profesionāla pakalpojuma sniegšanu klientam citai personai, kura nebūtu nepareizi ietekmēta, sniedzot pakalpojumus.

Darbību piemēri, kas varētu būt drošības pasākumi, lai novērstu apdraudējumus, kas radušies, piedāvājot vai pieņemot šādu pamudinājumu, ir:

- būt atklātam ar augstāko vadību vai personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, vai ar darījuma partneri par pamudinājuma pieņemšanu vai piedāvāšanu;
- profesionālam grāmatvedim algotā darbā — reģistrēt pamudinājumu žurnālā, kuru uztur darba devēja organizācija vai darījuma partneris;
- profesionālam grāmatvedim publiskā praksē — reģistrēt pamudinājumu žurnālā, kuru pārrauga uzņēmuma augstākā vadība vai citas personas, kuras atbild par uzņēmuma ētikas ievērošanu, vai kuru uztur klients;
- atbilstoša persona, kura citādi nav iesaistīta profesionālās darbības veikšanā, pārbauda grāmatveža veikto darbu vai pieņemtos lēmumus attiecībā

Ilglaicīga saistība ar revīzijas klientu

Ja revīzijas personāls ir iesaistīts revīzijas darbā ilgā laika posmā, var rasties familiaritātes un personisko interešu apdraudējumi.

Darbību piemēri, kas varētu būt drošības pasākumi, lai novērstu šādus apdraudējumus, varētu būt šādi:

- mainīt darbinieka lomu revīzijas grupā vai uzdevumu raksturu un apjomu, kurus darbinieks pilda;
- atbilstoša cita persona, kura nebija revīzijas grupas locekle, pārbauda darbinieka darbu;
- veikt regulāras neatkarīgas iekšējās vai ārējās uzdevumu kvalitātes pārbaudes.

Attiecībā uz revīzijas klientiem, kas ir sabiedriski nozīmīgi uzņēmumi (SNU), 2018. gada Ētikas kodekss nosaka stingrākas neatkarības prasības attiecībā uz darbinieku ilglaicīgu saistību ar revīzijas klientu.

Ja auditorkompānijai ir klients, kas ir SNU, piemēram, biržā kotējamais uzņēmums, tad personāls nedrīkst darboties nevienā no šādām lomām vai šādu lomu kombinācijām uz laiku, kas ilgāks par noteikto:

Loma	Sadarbības periods	«Atdzišanas» periods
Atbildīgais partneris	7 gadi	5 gadi pēc kārtas (agrāk bija 2 gadi)
Persona, kas atbild par uzdevuma kvalitātes kontroli («karstā kontrole»)	7 gadi	3 gadi pēc kārtas
Citi revīzijas partneri	7 gadi	2 gadi pēc kārtas

uz personu vai organizāciju, no kuras grāmatvedis pieņēmis pamudinājumu;

- ziedot pamudinājumu labdarībai pēc tā saņemšanas un pienācī-

Jāatzīmē, ka Revīzijas pakalpojumu likums sniedz citus maksimālus revīzijas uzdevuma termiņus attiecībā uz sabiedriski nozīmīgu uzņēmumu revīzijām:

Loma	Sadarbības periods	«Atdzišanas» periods
Zvērināts revidents un zvērinātu revidentu komercsabiedrība	Maksimālais revīzijas uzdevuma termiņš – 10 gadi pēc kārtas, veicot gada pārskata un konsolidētā gada pārskata revīziju Pagarinātais revīzijas uzdevuma termiņš – nepārsniedz 20 gadus (kopā ar maksimālo revīzijas uzdevuma termiņu)	Vismaz 4 gadi

- gi atklājot šo faktu, piemēram, personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde vai personai, kura piedāvāja pamudinājumu;
- izmaksu atlīdzināšana par saņemto pamudinājumu;
- pamudinājuma, piemēram, dāvanas atgriešana pēc iespējas ātrāk pēc tās saņemšanas.

2018. gada Ētikas kodekss ir elektroniski bezmaksas pieejams privātai lietošanai angļu valodā IFAC IESBA mājaslapā — www.ethicsboard.org/iesba-code. Drīzumā 2018. gada Ētikas kodekss tiks pārtulkots arī latviešu valodā, jo LZRA un LRGA ieguva IFAC atļauju tulkojumam. ■